

13. s. e. Treenighetssøndagen-2021 – Brandt Klawitter (ELBK)

Tekster: Psalt 74; Sak7:4-14; Gal 3: 15-22; Luk 10:23-37

Den Barmhjertige Samaritan.

I dagens tekst leser vi lignelsen om den barmhjertige samaritan. Den er velkjent, både i og utenfor kirken. "Han eller hun er en barmhjertig samaritan," kunne man kanskje si og regner med at folk forstår. Å være en barmhjertig samaritan er en god egenskap. Det er et forbilde, ikke bare i kirken, men også i samfunnet. Alle bør være som den barmhjertige samaritanen. Og det med rette! Sier ikke Jesus: "*Gå bort og gjør likeså*"? Men, før vi setter oss ned for å skrive noen punkter om hvordan vi kan være som den barmhjertige samaritanen, og før vi begynner å lage retningslinjer for hvem som kvalifiserer til å få tittelen "barmhjertig samaritan", vil vi reflektere litt mer over teksten og poenget den kommer med.

For å ta en nærmere titt på teksten, ser vi for oss en landsby i Det hellige land for omtrent to tusen år siden. Jesus er antageligvis på tur med disiplene og kanskje er han i den lokale synagogen. Da kommer en lovkyndig, en ekspert på Moseloven til Ham. Det er en som hadde studert, sannsynligvis til og med lært utenat innholdet i Moseloven, og som kunne undervise folket i den. Du husker at den lovkyndige mannen kom til Herren Jesus med et spørsmål. "Mester, hva skal *jeg gjøre* for å arve evig liv?" Hva han forventet å få som svar, er vanskelig å si. Kanskje en beskrivelse av sitt eget liv og oppførsel. Men Jesus, i sann professor-stil, svarer på spørsmålet med et par av sine egne spørsmål: «Hva står skrevet i loven? Hvordan leser du den?" Den skriftlærde kommer med et godt svar. Han svarer: "*Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.*" (5. Mos 6:5) Du kan nesten forestille deg det stolte, selvgode uttrykket i ansiktet hans, spesielt når Jesus begynner å kommentere på det han sa: "*Du svarte rett ...*"

Men så endrer ting seg. Mange ting kan sies om det som skjer videre og det kan kort oppsummeres med at den lovkyndige blir satt på plass av Mesteren. "*Gjør dette, så skal du leve,*" sier Jesus. Med andre ord, det er et godt svar, men det beskriver ikke din kjærlighet til Gud eller til din neste. Den sier heller: "*Gjør dette – fordi du har ikke klart det ennå.*" "*Gjør dette ... så skal du leve.*" Jesu svar gikk rett til saken. Hvis mannen hadde reflektert over det, burde det ha fått ham til å skjelve. Men fremdeles trodde ikke den lovkyndige at han var en *dårlig* mann. Basert på ytre forhold var han nok en god og lærd mann. Så hva er problemet? Martin Luther skriver i en preken om denne teksten med hensyn til den skriftlærde og kjærligheten: "*Dette er de som mest av alt synder mot det første bud, og ikke tenker lenger enn ordene som er lest: Jeg må elske Gud, og tror de har oppfylt loven, mens den forblir svevende på tungen og over deres hjerter, men aldri kommer inn. Dette er imidlertid ikke nok, det må nå mye lenger, nemlig at jeg elsker Gud så mye at jeg for hans skyld kan forlate alle skapninger, og skulle han kreve det, også kropp og liv; ja, at jeg skulle elske ham fremfor alt. For Gud er en nidkjær Gud og kan ikke la oss elske noe over seg selv.*" Kropp, liv, øyne, ører, tanker, handlinger, ord, eiendom, alle aspekter av livet vårt må falle under Guds herredømme og skal dedikeres til Guds ære og tjeneste. Det er kravet. Ikke bare en enkelt oppfylt definisjon av "Jeg har ikke noe avgud i skapet mitt", eller "jeg tilhører en kirke så det går sikkert fint."

Jesu svar burde allerede ha stoppet den lovkyndige. Han burde ha lagt ned saken sin der og da. Men hans stolthet, hans ego kunne ikke godta et slikt nederlag. Mesteren kunne sikkert ikke ha ment at *han* kom til kort! Derfor, på en ekte juridisk måte, ber den lovkyndige Jesus om å definere begrepet. "*Og hvem er min neste?*" Lignelsen som følger, er en av Jesu mest kjente og minneverdige lignelser. Det er historien om den barmhjertige samaritan, og den slutter med "*Gå du bort og gjør likeså.*" Hvis du er som meg (og absolutt den lovkyndige i vår tekst) så dukker følgende spørsmål opp: "Hvilken mann er jeg?" "Hva ville jeg ha gjort hvis jeg kom over en såret, halv-død fiende?" Vår første impuls er å prøve å rettfærdiggjøre oss selv. Vi vil helst prøve å ignorere mistanken vår om at vi hadde gjort slik som presten og levitten i lignelsen – dvs. å bare gå forbi. Not my problem. Ja, det finnes sikkert noen tegn i oss at vi, etter vår natur, ville ha gjort det gode. Hva skjer da om vi spiller det spillet? Hvilken mann ville du ha vært? Har du og jeg alltid elsket vår neste? Vel – i en viss forstand har den lovkyndige rett. Det kommer an på hvem vår neste er. Hvorfor er dette spørsmålet så kritisk? Vel, nazistene elsket sin neste (slik de definerte det) – hvis bare en oppfylte kravene og ikke var jødisk, østeuropeisk eller noen annen som havnet på feil liste. Med en slik definisjon av "nesten" kunne de gå forbi millioner av sine medmennesker. I Pol Pots Kambodsja oppfylte de som brukte

briller ikke kravet til å være en «neste». Dette førte til *the killing fields* og folkemord. I våre dager går verden nærmer vi oss et punkt der vaksinestatus lett bestemmer hvem folk anser som sin neste. Eller kanskje et munnbind? Faktisk kan ens nasjonalitet, økonomisk status og nesten alle andre menneskeskapte kategorier bli brukt som grunnlag for å bestemme hvem som er vår neste. Men i det vi lager slike definisjoner ender vi opp med å ligne levitten eller presten i lignelsen. Du skjønner at mannen som ligger på tvers over veien, den personen fra det andre stedet eller den andre familien, det ufødte "fosteret" (merk: nesten aldri kalt "baby"), den personen som en gang ga deg et dårlig blikk, i hvert eneste tilfelle er det eneste som må gjøres for å ignorere dem – eller verre – er å begrunne det med at de faktisk ikke er nesten vår. Det er, hvis vi får bestemme definisjonen.

Hva om Jesus får bestemme? Ifølge definisjonen som gis av Guds Sønn, vil konklusjonen være dramatisk annerledes. For jøden blir hans fiende, Samaritanen, hans neste. For Samaritanen blir hans fiende, jøden, til hans neste. Folket med brillene hadde ikke vært folkets fiender i Pol Pots Kambodsja. I stedet ville man sett forbi brillene og funnet sitt medmenneske, sin neste. Det er det som Gud faktisk vil – uansett hva det ville ha kostet. Jesu lære om den gyldne regel – det som dere vil at andre mennesker skal gjøre mot dere, slik skal dere gjøre mot dem (Lk. 6:31) – er aldri begrenset av våre egne definisjoner. Når vi begynner å forstå at vi ikke har *elsket* vår neste – enda mindre Gud, hvordan kan vi da leve?!

Lignelsens poeng slutter likevel ikke med det. Poenget er ikke bare å kaste lys over det faktum at vi ligner de som bare gikk forbi den halv-døde mannen. Hva om Jesus, med denne lignelsen, til syvende og sist ville peke på noe dramatisk annerledes? Hva skjer hvis du begynner å se deg selv som den hjelpeløse mannen som ikke en gang var i stand til å leve og hjelpe seg selv? Du har ikke elsket Gud av hele ditt hjerte, av hele din sjel, av all din kraft og av all din forstand. Faktisk har vi ofte foraktet og gjort opprør mot hans vilje. Vi har ikke elsket vår neste som oss selv. Nei, ikke engang hjemme eller i familiekretser. Konklusjonen er uunngåelig: Hvordan kan vi da leve? Det er det samme som står i Efeserbrevet der Paulus sier: *Dere var "døde i deres overtredelser og synder"* og litt senere *dere var "av naturen vredens barn."* (Ef. 2:1,3) I dette lyset innser vi at vår naturlige, åndelige situasjon er fortvilelse, nederlag og hjelpeløshet. Vi var overlevert til den evige død, om det ikke var for det faktum at Noen kom forbi og lot seg bli skitten og blodig for å hjelpe oss.

Kanskje har det begynt å gå opp for deg hvem personene i teksten er? *Vi* er presten og levitten. *Vi* er også den halv-døde mannen. Og hvem er samaritanen som sannelig har elsket sine fiender, oss (jf. Rom.5:9-10), og virkelig var "den barmhjertige samaritanen"? Det kan ikke være noen annen enn vår Herre Jesus Kristus! En teolog skriver: «*Samaritanen er selvfølgelig vår Herre Jesus Kristus selv, som har vist sin kjærlighet til Gud og sin neste. Mot Gud, ved at Han var lydig mot Ham, kom ned fra himmelen og ble menneske og oppfylte dermed Faderens vilje; mot sin neste, ved at Han umiddelbart etter dåpen begynte å forkynne, gjøre undergjerninger, helbrede syke. Og kort sagt, Han gjorde ikke noen gjerning som var fokusert på seg selv alene, men alle Hans handlinger fokusert på Hans neste ... Dette er samaritanen som kom ubedt og oppfylte loven med hele sitt hjerte .. han har medynk med den fattige sårede mannen, tar ham under sin omsorg, binder hans sår, tar ham inn i vertshuset og venter på ham, det gjelder for oss.*» Da begynner vi å se at denne lignelsen ikke er gitt for at vi skal kunne rettferdiggjøre oss selv. Faktisk viser den oss at vi ikke kan rettferdiggjøre oss selv overfor Guds fullkomne vilje og Hans hellige lov og krav. Denne lignelsen viser oss at det bare er ved Den barm-hjertige samaritan, vår Herre Jesus Kristus, at vi blir helbredet og får leve. "Av nåde er dere frelst" står det i Efeserbrevet (2:8). Men, vår Herres fullkomne kjærlighet blir mønsteret og standarden for vår kjærlighet til vår neste. Da må vi ikke glemme at selv om vi er frelst av nåde, er vi frelst til å vandre som Guds barn. Jesus sier "Gå bort og gjør likeså." Paulus minner oss på at "Vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud forut har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem." (Ef. 2:10) Og hva har fruktene av slik kjærlighet vært? Her i Skandinavia hadde vikingene ikke en gang kjennskap med begrepet "barmhjertig". Det var bare vold, ære, hevn, og makt som gjaldt. Men, i kirkens kjølvann, finner vi sykehus og omsorg for *alle* og spesielt de hjelpeløse, vi finner barnehjem, omsorg for og forbedrede fengselsforhold, motstand mot slaveri, skoler (også for jenter!), og så mye mer. Kort sagt, gang på gang har kirken kommet for å se "den andre", personen som tidligere ikke var verdig til å være en neste, som en neste - et menneske, også skapt i Guds bilde og en som Kristi uskyldige blod også ble utøst for. Ja, *gå bort og gjør likeså* trengs også den dag i dag. Gud gi det også i våre liv i dag. Amen.